Nieznana strona Pirueta

Grażyna Polak

W ostatnich dziesięcioleciach dyscyplina konnych rajdów długodystansowych zyskała na świecie wielu zwolenników. Z jej rozwojem łączy się problematyka doskonalenia i hodowli koni z odpowiednimi predyspozycjami. Wyniki badań wskazują, że największe sukcesy w rajdach odnoszą konie arabskie i półkrwi arabskiej. W doskonaleniu populacji koni przeznaczonych do tej dyscypliny najlepsze rezultaty osiągnęli hodowcy francuscy, którzy w dużym stopniu wykorzystali polskie reproduktory, doceniając ich wyjątkową wartość.

Wśród koni, które stały się fundamentem hodowli nie tylko francuskiej ale także światowej znajdziemy Araxa, Witezia, Naseema, Exelsjora i wiele innych. We Francji w rankingu 77 najlepszych ogierów sklasyfikowanych według własnej użytkowości lub użytkowości potomstwa, w latach 1975 – 2005 (od początku istnienia dyscypliny), znajdziemy następujące polskie konie: Piruet – 15 miejsce, Zulus – 16, Baj – 44, a wśród ojców ogierów Badr Bedura ojca Habdura'a i Djou Said'a, ponownie Baja ojca Bajou, Aster'a HN*, Azur'a oraz Lark du Berlais HN*, Zulusa ojca Said Lotos i Ulm de Domenjoi HN*, Parysa ojca ogiera Bugatti, który ostatnio święci triumfy dając świetne potomstwo, Grójca – jego sprowadzony z Anglii syn Sirocco Sky jest uznany za najlepszego ojca matek. Niestety w Polsce wymienione konie nie pozostawiły po sobie śladu, który świadczyłby o ich wysokiej wartości. O problemie sprzedaży koni bez sprawdzania ich wartości pisał już ponad 20 lat temu prof. Pruski, przyznając, że tym sposobem pozbyliśmy się takich reproduktorów jak np. Skowronek.

Wyjątkowość Pirueta polega na ogromnej wartości potomstwa, które odnosi sukcesy na wielu płaszczyznach. Jest on najwyżej sklasyfikowanym we Francji ogierem polskiego pochodzenia ze względu na sukcesy potomków i może pochwalić się trzema gwiazdkami rankingowymi (index DRE***), na cztery możliwe. Oznacza to, że jego potomstwo zwyciężało w zawodach rangi krajowej lub międzynarodowej na dystansie powyżej 100 km.

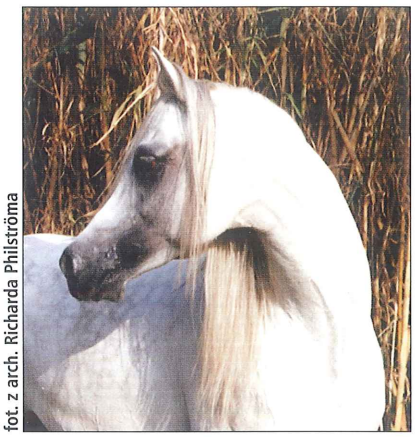

fot. z arch. Richarda Philströma

Piruet
(Probat – Pieczęć)

Z tym większą nadzieją należy patrzeć na wydzierżawionego na rok ogiera Piruet, który stał się obiektem zainteresowania także prywatnych hodowców i (co jest nowością) osób pragnących ukierunkować swoją hodowlę na rajdy długodystansowe.

W wielu krajach już od wielu lat, a właściwie dziesięcioleci zauważalna jest tendencja specjalizacji hodowli koni arabskich, głównie w kierunku wyścigów, „show" czyli konkursów oceniających pokrój i rajdów długodystansowych, co pociąga za sobą problem „rozwidlenia" się różnych kierunków w hodowli. Wynika to z oczywistych potrzeb rynku i potrzeb osób szukających jak najlepszych koni do ww dyscyplin. W konsekwencji to co przez stulecia było „esencją" rasy arabskiej czyli wszechstronność rozumiana jako możliwość użycia tego samego konia do różnych celów, poczynając od zaprzęgów, kończąc na pochwaleniu się sąsiadowi jego walorami estetycznymi, przestaje istnieć. Dzisiaj patrząc na rajdowego araba francuskiego trudno mówić o „bukiecie arabskim" nie wspominając o jakichkolwiek doznaniach estetycznych, a mając do czynienia z efemerycznym i pobudliwym arabem wystawowym nie sposób sobie wyobrazić, że można go zaprząc do najskromniejszej nawet bryczki.

Faktem jest, że każdy hodowca w Polsce, a może i na świecie ma nadzieje dochowania się następnej Pianissimy. Takie sukcesy zdarzają się jednak niezmiernie rzadko i przeważnie

w stadninach państwowych, które posiadają niepodważalnie najlepszą bazę, tak pod względem materiału hodowlanego (dziesięciolecia pracy jak nie stulecia) jak i pod względem znajdujących się tam fachowców. Mimo to koni rodzi się w Polsce coraz więcej. Biorąc pod uwagę ten problem większość hodowców w naszym kraju będzie musiała wcześniej czy później zadać sobie realne pytanie: jakiego konia arabskiego chce – wszechstronnego czy wyspecjalizowanego do danej dyscypliny? Dotychczas polskie araby uchodziły i uchodzą za wszechstronne, tzn. odznaczają się wyjątkową urodą i dyskretną dzielnością wyścigową (próba ta pozwala na ogólną ocenę ich stanu zdrowia.) Wydaje się, że stadniny państwowe znalazły już swoją „niszę ekologiczną" od wielu lat znajdując nabywców na swoje konie na całym świecie i nikt chyba nie sądzi, że coś się nagle w tej materii zmieni. Problem pozostaje z hodowcami prywatnymi. Warto, żeby także oni, widząc jak jest ich wielu znaleźli opcje, która pozwoli im na stworzenie rynku zbytu na swoje konie (oczywiście nie mówimy tu o wyjeździe masowym transportem do słonecznej Italii).

Warto także, żeby dla doskonalenia swojego pogłowia mieli do dyspozycji wszechstronne użytkowo reproduktory, które przy umiejętnej polityce hodowlanej pozwolą na uzyskanie koni sprawdzających się na wyścigach lub w rajdach długodystansowych albo w „show" arabskim czy po prostu będących dobrymi, zrównoważonymi i wytrzymałymi końmi rekreacyjnymi.

To co piszę nie jest utopią, bo nasze konie wykorzystali już wielokrotnie i wielokierunkowo Francuzi, czego przykładem jest właśni Piruet. Aby uświadomić sobie jak ważnym dla hodowli francuskiej, a co za tym idzie i światowej, staje się ten reproduktor trzeba zwrócić uwagę na liczebność jego potomstwa w imprezach rozgrywanych we Francji, Europie a także na świecie:

Piruet

fot. Stuart Vesty

• 26 sztuk wzięło udział w „show" arabskim, m. in.:
- Piarnow: og. kaszt. od Dilaila po Nègo. 2 m w klasie junior Nimes'97
- Piastr: og. s. od Haránga po Ernal. Czempion Narodowy ECAHO w Ruoms 2000
- Piotr: og. od Dilaila po Nègo. 1m57, Czempion Francji '94
- Pireva: kl. gn. od Foreva po Forex, Czempionka Junior Avignon '96
- Wagner: og. s. od Wisja. 2 m w klasie junior Nimes 97

• 25 to konie hodowlane: 12 klaczy i 13 ogierów

• 38 wzięło udział w rajdach długodystansowych (na wszystkich dystansach od 20 do 160 km).

Uzyskane po Piruecie potomstwo odniosło sukcesy zarówno w pokazach w ręku jak i w sporcie jeździeckim, a część z nich stanowi doskonały materiał zarodowy.

Zatrzymując się dłużej przy słabo znanym w Polsce temacie rajdów długodystansowych trzeba jeszcze raz podkreślić, że Piruet jest najwyżej sklasyfikowanym we Francji, ze względu na sukcesy potomstwa, ogierem polskiego pochodzenia i może pochwalić się posiadaniem trzech gwiazdek rankingowych (index DRE***), na cztery możliwe. Oznacza to, że posiada potomstwo sklasyfikowane jako zwycięzców w zawodach rangi krajowej (CEN) lub międzynarodowej (CEI) na dystansie powyżej 100 km. Istotnie, syn Pirueta – Pigale (od Alwernia po Celebes) jest zwycięzcą 2 rajdów CEI/CEN, ogierem zakwalifikowanym do stad państwowych (HN), któremu ze względu na sukcesy sportowe przyznano jeszcze lepszą niż ojcu klasę – 4 gwiazdki (index IRE****). Ogółem Piruet posiada we Francji ponad 120 sztuk potomstwa, z czego 17 sklasyfikowanych w zawodach CEN/CEI, dwie posiadające 3 gwiazdki rankingowe, jedną (og. Pigale) z czterema gwiazdkami.

Analizując pochodzenie potomstwa Pirueta startującego w rajdach długodystansowych (tab. 1) warto zwrócić uwagę na drugą stronę rodowodu, gdzie rzuca się w oczy wielokrotność występowania klaczy polskiego pochodzenia: Alwernia (Celebes – Aleksja po Czort), Forsythia (Forex – Dielie po Giewont), Foreva (Forex – Alwernia po Celebes), Gildia (Eternit – Alwernia po Celebes), Hallelujah (Chazar – Warta po Comet), Magalia (Mag – Alwernia po Celebes) i Estancji (Eternit – Forsythia po Forex). Jak widać niepisany „prym frekwencji" przypada tu dwóm najczęściej powtarzającym się koniom: klaczy Alwernia i ogierowi Forex. Alwernia to córka cyrkowca Celebesa (którego tylko przypadek przywrócił polskiej hodowli) i Aleksji. Ze swej strony Aleksja, córka Czorta posiada cenne pod względem użytkowości i nie lubiane w Polsce ze względu na pochodzenie geny francuskiego ogiera Nedjari, który pozostawił takie konie jak Porta, założycielka rodziny, od której pochodzą nieliczne w Polsce, ale tym bardziej cenne konie rajdowe: Desant i Diakon po Arbil oraz Dziekan po Aleppo. Forex, ojciec wielu cenionych w hodowli francuskiej klaczy (uhonorowane 3 gwiazdkami to Dalia i Prissey) Forsythii, Forevy, Newy i Fuldy des Raynes, to półbrat Probata ze strony ojca. Występuje tu więc inbred na Pohańca, co jak widać we Francji przyniosło znakomite rezultaty. W linii żeńskiej Forex pochodzi poprzez matkę – Forexię z rodziny Porty, o której była mowa wyżej. Forexia jest córką jednego z uznawanych za najcenniejsze we Francji ogiera polskiego pochodzenia Exelsjora (czyt. art. na str. 14 – przyp. red.), który założył własny ród i od którego pochodzi (do 2004 roku) 45 koni sklasyfikowanych w zawodach CEN/CEI w tym 16 zwycięzców m. in Mistrzostw Francji, Mistrzostw Europy i Mistrzostw Świata (Alrika po Persik).

Podsumowując: łączenie Pirueta z klaczami polskiego pochodzenia jest nietypowe, ponieważ we Francji dominuje tendencja doboru koni arabskich posiadających odmienne „prądy" krwi i pochodzących z odmiennych linii: rosyjskich, egipskich, polskich, tunezyjskich, hiszpańskich, marokańskich co, przy selekcji tylko i wyłącznie pod względem funkcjonalności budowy oraz użytkowości doprowadziło do powstania populacji, posiadającej zupełnie inne cechy pokroju, niż te do których zwykle jesteśmy przyzwyczajeni (bukiet arabski). Trudno tu stwierdzić, ponieważ jest to sprawa gustu, a jak wiemy „na temat gustów się nie dyskutuje", czy taki a nie inny wygląd koni arab-

fot. Zbigniew Kacprzyk

Jednoczesne pojenie i chłodzenie konia na trasie rajdu
Watering and cooling a horse during the endurance competition

fot. z arch. Richarda Philströma

Pilada (Piruet – Gildia / Eternit

skich jest słuszny czy nie. Z użytkowego punktu widzenia, z punktu widzenia osiąganych sukcesów oraz z punktu widzenia komercyjnego z pewnością, tak.

Powracając do zagadnień hodowlanych: wyjątkowość Pirueta polega właśnie na ogromnej wartości jaką prezentuje pozostawiając potomstwo odnoszące sukcesy na wielu płaszczyznach. Obecny jego właściciel dość zazdrośnie strzeże do niego dostępu zezwalając na stanówkę tylko niektórych klaczy, które uznaje za wyjątkowo cenne i rokujące nadzieje na pozostawienie potomstwa o wysokiej wartości.

Aktualnie w rajdach długodystansowych zaczynają startować wnuki Pirueta: Iliade Larzac, Dalba du Baraly, El Mebrouk du Baraly, Pepsylon (po Despekt po Probat), Albia, Shamilah Prokan, Edjaiko, Niloiska des Sevres, Wallis de Penafort, Xerus de Penafort, Xeres de Penafort, Eden de Penafort. Uzyskują obiecujące rezultaty co tym bardziej podnosi wartość i prestiż Pirueta. ●

Tab. 1. Potomstwo Pirueta sklasyfikowane na zawodach rangi CEI i CEN

The progeny of Piruet, classified in CEI/CEN competitions

Pieskal 1995
od/out of Eskalacja (Probat – Epopeja/Palas):
12th Sèverac le Chateau FR (127 km) 10.09.2005
Pivohina 1995
od/out of Vodka al Maury (Mag – Vindhya):
7th Catus FR (119 km) 09.07.2005,
34th Les Saintes Maries de la Mer FR (128 km) 09.04.2005,
33th Negrepelisse FR (119 km) 01.10.2005;

Pichpek 1995
od/out of Forsythia (Forex – Dielie/Giewont):
„Elite" MMK (JHCH) Uzes FR (90 km) 03.11.2001
Pieszczocha 1994
od/out of Foreva (Forex – Alwernia/Celebes):
3th Saint Galmier FR (130 km) 11.06.2005;
Pilada 1994
od/out of Gildia (Eternit – Alwernia/Celebes):
2th Warka PL – CEEC/MP (120 km) 18.06.2005;

Platyn 1994
od/out of Haranga (Ernal – Harmonijka/Bandos):
3th Compiegne FR (159 km) 29.08.2004,
13th Castiglione del Lago IT (120 km) 24.04.2004,
9th Tanneneck DE (160km) 26.06.2004;
22th Le Pertre FR (127 km) 18.10.2003;
Piperino 1993
od/out of Forsythia (Forex – Dielie/Giewont):
10th Bonifacio FR (140 km) 12.04.2003,
13th Gubbio IT (160 km) 18.09.2004,
11th Montlucon FR (119 km) 06.2005;
Pilot 1993
od/out of Dilaila (Nègo – Dielie/Giewont):
9th Saint Galmier FR (130 km) 06.2005,
42th Ribiers (125 km) 19.05.2002;
Pirogue 1992
od/ out of Fuldy de Raynes (Forex – Ruxia/Exelsjor):
6th Evora FR (100 km) 02.2001,
4th Rio Frio FR (160 km) 06.2001
Piacenza 1992
od/ out of Estancja (Eternit – Forsythia/Forex):
19th Ribies FR (130 km) 04.2000,
2th Cahuzac sur Verte FR (160 km) 06.2001,
10th Florac FR (160 km) 09.2001,
6th Montcuq FR (200 km) 11.2002,
6th Bonifacio FR (140 km) 04.2003,
2th Montpazier FR (160 km) 06.2003,
14th Montpazier – Mistrzostwa Francji/France Nat. (157 km) 06.2004,
11th Al Wathba EA (160 km) 02.2004,
43th Dubaj EA (130 km) 03.2002,
14th Seid Assalem Mistrzostwa Świata/ WCh EA (160 km) 01.2005,
11th Al Wathba EA (160 km) 02.2004

Piove 1992
od/out of Alwernia (Celebes – Aleksja/Czort):
25th Negrepelisse FR (140 km) 10.2002,
25th Montpazier FR (130 km) 06.2003
Soara 1991
od/out of Magalia (Mag – Alwernia/Celebes):
3th Florac FR (160 km) 09.2000,
15th Tattersalls New Market GB (140 km) 07.2000.
Pilaf 1991
od/out of Hallelujah (Chazar – Warta/Comet):
4th Cahuzac sur Verte FR (130 km) 09.2000,
2th Ribies FR (130 km) 05.2001,
8th Ribies FR (125 km) 05.2002,
2th Neris le Bain FR (128) 09.2002,
3th Ribies FR (125 km) 05.2004,
2th Moulins Engilbert FR (123 km) 07.2004,
16th Montcuq FR (200 km) 10.2004,
7th Ribies FR (119 km) 05.2005.
Etole du Desert 1991
od/out of Scheherezade (Nègo – Hallelujah/Chazar):
15th Hauteville FR (130 km) 07.2000
Pirus 1990 od/out of Magneta (Mag – Newa/Forex):
15th Nancy FR (130 km) 06.1996,
6th Tarbes FR (130 km) 05.1998,
10th Nancy FR (160 km) 06.1999,
20th Compiegne FR (160 km) 05.2000
Pigale 1990
od/out of Alwernia (Celebes – Aleksja/Czort):
14th Cahuzac sur Vere FR (130 km) 10.1998,
1th Bonifacio FR (140 km) 04.2002,
1th Evora FR (100 km) 02.2002.
Pirania 1990
od/out of Hallelujah (Chazar – Warta/Comet):
18th Ribies FR (130 km) 05.2001.

The unknown side of Piruet

In recent decades endurance rides grow more and more popular. Its development demands breeding horses specially suitable for that event. The best results are obtained by purebred and part-bred Arabians, whereas among them – horses bred in France, by Polish sires.

Such producers, as Arax, Witeź II, Naseem or Exelsjor, achieved worldwide renown. In France completed was a ranking of 77 best stallions, classified according their own performance or their progeny use value, in the years 1975-2005. In that ranking Piruet was placed 15th, whereas Zulus 16th and Baj – 44th. Among the sires of tested stallions one could find:

1. Badr Bedur, the sire of Habdur and Djou Said;
2. once more Baj, who sired four sons used for breeding, including two qualified to State Stallion Depots: Aster, Lark du Berlais, Azur and Bajou;
3. Zulus, the sire of Said Lotos and Ulin de Domenjoi;
4. Grójec, the sire of Sirocco Sky, importd from England and acknowledged as a proven dams' sire;
5. Parys, the sire of the stallion Bugatti, who recently distinguished himself with an excellent progeny.

Unfortunately, the horses mentioned above didn't leave behind in Poland any traces proving their high value. That was the problem, which pointed out already Professor Pruski, more than 20 years ago – selling horses without testing their breeding efficiency. That way we got rid of such valuable producers as, for example, Skowronek. Let's hope, that leasing back Piruet by Janów Podlaski Stud will help us solve that problem, the more, that he has already become a target of interest of many private breeders, especially those planning to specialize in endurance rides.

One must notice, that in many countries for many decades persisted a tendency to specialize their Arabian horse populations either in racing, beauty shows or long-distance riding. It caused appearing different breeding goals and conformation types. Requirements of market and

talent-seekers forced giving up the idea of all-purpose Arabians, although versatility was for ages acknowledged as their main advantage. Horses, who were as good for harness, as for shows or long-distance riding, had to give way to more specialized ones. In a contemporary French Arabian used in endurance rides one can hardly find a typical Arabian „bouquet", whereas the majority of show horses are too fragile and too easly excitable to be used in a carriage or under saddle.

Of course, every breeder, as well in Poland, as all over the world, dreams about raising another Pianissima, but such an achievement occurs very seldom. At the same time more and more Arabian horses are born and their breeders must think about a market niche for them. Especially private breeders, who don't have such a fixed trade mark, as Polish state studs, should use versatile producers, able to sire either racehorses, or show, endurance and pleasure-riding horses, depending on the market demand. Such a breeding policy was applied, for example, by French breeders and that was the reason of using Piruet by them. He proved a very adaptable sire, producing plenty of progeny participating in many equestrian events in France, Europe or in the world.

The progeny of Piruet was successful as well in shows, as in equestrian sports, whereas some of them made an excellent breeding stock.

Coming back to the subject of endurance events, I'd like to emphasize, that Piruet was the highest-placed Polish-bred stallion in France, as far, as good performance results of his progeny are concerned. In an index DRE he got three ranking asterisks for four obtainable. It means, that he sired winners in national (CEN) or international (CEI) competitions on a distance longer than 100 km. One of his sons, Pigale (out of the Polish Oaks winner Alwernia by Celebes) won two endurance rides CEI/CEN and, because of his use value, was qualified to the state stallions depot with the higher index than his sire, with four asterisks. In general Piruet sires in France 120 heads of offspring, among whom 17 ones were classified in CEN/CEI competitions, 2 got three asterisks and one (Pigale) – four.

In the maternal side of pedigrees of those 17 horses one can find, repeated for many times, names of mares with Polish origin: Alwernia (Celebes – Aleksja by Czort), Forsythia (Forex – Dielie by Giewont), Foreva (Forex – Alwernia by Celebes), Gildia (Eternit – Alwernia), Hallelujah (Chazar – Warta by Comet), Magalia (Mag – Alwernia) and Estancja (Eternit – Forsythia by Forex). Alwernia was a daughter of the stallion Celebes, regained to Polish breeding from circus, whereas her dam Aleksja carries very valuable, although in Poland neglected, genes of the French stallion Nedjari, sire to Porta, dam to Forta, a foundress of the damline, from which descend such efficient endurance horses, as Desant and Diakon by Arbil and Dziekan by Aleppo.

The stallion Forex, sire to such highly esteemed mares, as Dala, Prissey (granted with 3 asterisks), Forsythia, Foreva, Newa and Fulda des Raynes, is a paternal half-brother to Probat, through Pohaniec. Through his dam, Forexia, he descends from the damline of Forta, mentioned above. The sire of Forexia was Exelsjor – one of the most precious Polish stallions in France. He established his own sireline,

fot. Zbigniew Kacprzyk

Pilada (po lewej) na trasie rajdu
Pilada (left) competing in endurance

including about 45 (till 2004) horses classified in CEN/CEI competitions, including 16 winners of such events, as Championship of France, Europe and World (Alrika by Persik). (see tab. 1)

Summarizing – mating Piruet to mares of Polish origin is acknowledged in France as untypical, because they rather accept a tendency of combining different bloodlines, such as Russian, Egyptian, Polish, Tunisian, Spanish or Moroccan, together with selection based only on performance traits and functionality of conformation. Such methods created a population hardly resembling a traditional image of an Arabian horse. One can't state without hesitation, whether that „new look" is better or not. Regarding the use value, it surely is.

The breeding value of Piruet was unique, because he sired progeny successful in so many fields. His current owner, a French breeder, jealously guards him and allows to mate him only with carefully selected mares, exceptionally valuable and promising. Recently in endurance competitions appeared also Piruet's grandget: Iliade Larzac, Dalba du Baraly, El Mebrouk du Baraly (Pepsylon (by Despekt by Probat), Albia, Shamilah Prokan, Edjaiko, Niloiska des Sevres, Wallis de Penafort, Xerus de Penafort, Xeres de Penafort, Eden de Penafort. They already obtained quite satisfying results, what increases breeding value and prestige of Piruet.